

פרוטוקול מס' 347

מישיבת ועדת הכלכלה
יום שלישי, י"ד בחשוון התשנ"ח (3 בנובמבר 1998), שעה 12:00

נכחו:

חברי הוועדה: אברהם רובינשטיין - היו"ר
תמר גוז'נסקי - מ"מ

מחזמים:
יפעת רווח - משרד המשפטים
עו"ד אילנה מישר - משרד הבריאות
עמוס דניאלי - משרד הפנים
ד"ר אריה עובדיה - מנכ"ל חב' "דובק"
עו"ד חיים צדוק

נציגי חברות ליבוא סיגריות:

ירון גזית - R.J.R
עו"ד גיא משיח - R.J.R
משה דוידס

עקיבא הומינר - חברת "אליישר"

איגוד לשכות המסחר:

שלמה ברמן - יו"ר החטיבה למכונות למימכר סיגריות
אילן לוי - מנכ"ל חברת "סיגומט"

יועצת משפטית: אתי בנדלר
מיכל דויטש - מתמחה

מנהלת הוועדה: לאה ורון

קצרנית: חנה כהן

סדר היום: הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון - הגנה על בני הנוער), התשנ"ח - 1998 - של חברי הכנסת: תמר גוז'נסקי, עזמי בשארה, נעמי חזן, אלכסנדר לובוצקי, מרינה סולודקין, סאלח סלים ואחמד סעד.

הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון - הגנה על בני הנוער),
התשנ"ח-1998

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הוועדה. אנחנו מכנסים את הוועדה פעם נוספת לדיון בהצעת החוק. אני אומר כבר עכשיו שאם יהיה צורך נעשה רוויזיה על ההצבעות, מכיוון שהיתה אי הבנה של נציגי חברות הטבק. ביקשתי מהם להעיר הערות לגבי הצעת החוק של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצה של חברי כנסת והם הבינו שזה לא התבקש מהם. לפיכך אנחנו מקיימים דיון נוסף.

עו"ד חיים צדוק:

אני מודה על הזימון הנוסף. שמה של הצעת החוק של חברת הכנסת גוז'נסקי הוא: הגנה על בני נוער. בדברים שהיא נשאה במליאת הכנסת, כשהיא הביאה את הצעת החוק היא מיקדה את הדברים שלה כחוק הבא להגן על בני הנוער.

אני רוצה לומר מייד, שהסעיפים של הצעת החוק הזאת הנוגעים לפרסומת בקרב הנוער, מקובלים עלינו. יש לנו השגות על הסעיפים האחרים שאינם נוגעים לנוער בכלל, אבל הם נכללו בהצעת חוק זו.

אני אתחיל בענין ההגדרה של פרסומת עקיפה. ברגע זה הונח על השולחן שלנו נוסח חדש של ההגדרה ל"פרסומת עקיפה" ואני לא יכול לומר שכבר הספקתי לרדת לסופה של ההגדרה הזאת. אני רוצה להציע לכם לשקול זאת, כי בהגדרה של "פרסומת" בחוק הקיים נאמר: "פרסומת בעל-פה, בכתב או בדפוס, שנעשתה על ידי בעל ענין לשיווק מוצרי טבק או מטעמו". המילים האלה נמחקו ואילו הן היו נשארות, אפשר היה לכלול את הפרסומת העקיפה. כלומר, אני אומר שמי שהוא בעל ענין בשיווק מוצרי טבק לא יכול לפרסם את המוצרים שלו לא במישרין ולא על ידי פרסומת עקיפה. אם המילים האלה תוחזרנה, אז ההגדרה המדוייקת של "פרסומת עקיפה" קצת פחות חשובה בעיניי. זה מה שאני מניח על שולחנכם לשיקול לגבי השאלה של פרסומת עקיפה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

הניסוח הוא מסובך מכיוון שהבעיה מסובכת. הכוונה של חברת הכנסת גוז'נסקי היא שיש פרסומת ל"דנהיל" או "כאמל" או משהו אחר שהוא רב מוצרי, זה לא פרסום ישיר לטבק, אבל כל מי שרואה את הסימן המסחרי של חברות כאלה, זה עידוד לעישון בעיקר בקרב בני נוער.

עו"ד חיים צדוק:

מה יהיה אם בעתיד מישהו ירצה לצאת עם מוצר חדש ולקרוא לו "טיים"? גם ה"טיים מגזין" יכול להיכנס לתוך המסגרת של ההגדרה הזו.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

האם אתה מתנגד לזה משום שאתה חושב שזה יהיה רחב מדיי ויכלול אנשים שהם לא בתעשיית הטבק? מה מפריעה לך המילה "מטעמו"?

תמר גוז'נסקי:

להיפך, המילה "מטעמו" נמחקה. הוא מציע להחזיר את המילה.

אתי בנדלר:

האם זה לא מוצא מההגדרה של "פרסומת עקיפה"? הרי אם תשוו את הנוסח של ההגדרה ל"פרסומת עקיפה" כפי שהופיע בנוסח שעבר בדיון המקדמי לבין הנוסח שעל העיקרון שלו הוסכם בוועדה וזה בא לידי ביטוי בנוסח המוצע, תראו ששם הוצאו המקרים האלה.

עקיבא הומינר:

הבעיה, כפי שאני רואה אותה, היא במילה "איזכור". אם אנחנו לוקחים את ה"טיים מגזין" או רשת "גולף" אופנה, אזי איזכור השם הזה גם כן אסור, כי יש מוצרי טבק בשם הזה.

תמר גוז'נסקי:

כתוב איזכור מוצר הטבק ולא השם.

עקיבא הומינר:

אם אנחנו לוקחים את סיגריות "גולף" של חברת "דובק", השם רשת אופנת "גולף" מזכיר למעשה את סיגריות "גולף".

תמר גוז'נסקי:

לא, זה בדיוק להיפך.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

אם כך יש אי הבנה. הכוונה היא פשוטה לחלוטין. נניח שחברת "דובק" תחליט לייצר טי-שירטס, אנחנו אומרים שהיא לא תוכל להשתמש בזה כדי לפרסם מוצרי טבק. אם היא מוכרת חולצות "דובק" זה מותר לה, אבל בתנאי שאין איזכור של מוצר הטבק, לא של המותג. בתחילה הנוסח היה אחר ואנחנו צמצמנו את זה מאוד מאוד.

משה דוידס:

היושב ראש הזכיר את חברת "דנהיל" ויש חברת תשתית בשם "דנהיל" בבאר שבע שאין לה שום קשר לטבק.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

זה לא המקרה. בנוסח הקודם היתה בעיה ועמדנו על הבעייתיות גם בלי ההערות שלכם. אמרנו שיש מותג של חברה ויש מוצר טבק. מותג החברה, בניגוד להצעת החוק המקורית, אנחנו מתירים לפרסם, אבל במודעה שבה מוכרים את העטים או החולצות לא יוכלו להזכיר מוצר טבק.

עקיבא הומינר:

אם מפרסמים את הליין של בגדים בשם "מרלבורו קלטיק", כלומר, בפרסומת של הבגדים יהיה אסור להראות אדם מעשן.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

נכון, זו הכוונה.

עקיבא הומינר:

אם כך, מדוע לא להשתמש במילה "שימוש", היינו, שימוש במוצר טבק.

תמר גוד'נסקי:

כתוב: מוצר טבק או שימוש בו. לא להראות את הקופסא של הסיגריות ולא להראות מישהו מעשן. אנחנו רוצים שמי שיקנה חולצות יקנה חולצות, לא יקנה פרסומת לטבק.

נקודת המוצא מוסכמת, שאנחנו רוצים לצמצם את האפשרות שבני נוער ייחשפו למוצרי טבק. בפגישה הקודמת סופר שיש נערים בני 16 שפונים ומבקשים גמילה מעישון, אז תארו לעצמכם מתי הם התחילו לעשן. אנחנו טוענים שנעשה שימוש על ידי חברות, לדוגמה, שמחלקים חולצות חינם. אומנם הן לא מוצר טבק, אבל בחולצות האלה יש בעצם פרסומת לסיגריות. או שנותנים חסות למוצר או שירות ושם בעצם יש פרסומת.

בישיבה הקודמת הבאתי חוברת פרסום לסרטי קולנוע, שלא עוסקים בשום דרך וצורה בסיגריות, אבל באותה חוברת יש פרסומת לסיגריות. כלומר, אנחנו רוצים שהפרסומת למוצרי טבק, תהיה פרסומת למוצרי טבק, לפי החוק וכפי שצריך. אף אחד לא ימנע מכם לעשות פרסומת למוצרי טבק. אנחנו רק רוצים שהפרסומת תהיה ישירה וגלויה, אבל אם מפיצים חולצות, אז הפרסומת תהיה רק לחולצות. אנחנו מבקשים שבחולצות או בעטים לא יהיה איזכור של מוצר הטבק ולא עידוד לשימוש בטבק. אני חושבת שאלה דברים מאוד חשובים, בעיקר כשמדובר בבני נוער שכל כך מושפעים מחולצה, מעט או מלוח שנה שמקבלים מתנה. אם על לוח השנה יופיע שם של חברה שמייצרת גם לוחות שנה ועוד דברים וגם סיגריות, אין לנו מה לעשות, אבל לא יהיה איזכור של מוצר הטבק ולא יהיה עידוד לעישון טבק.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

דרך אגב, זו הגדרה מאוד מגבילה.

תמר גוד'נסקי:

ההגדרה הראשונית שלי היתה הרבה יותר רחבה ובענין הזה קיבלתי את דעתו של היושב ראש.

עו"ד אילנה מישר:

לפי דעתי ההגדרה החדשה כל כך מצומצמת שאין לה שום משמעות ועדיף למחוק אותה. יש לי כאן פרסומת לשעוני "כאמל". בפרסומת אין אף אדם מעשן ואין אף סיגריה, אבל החברה שמוכרת את השעונים היא חברת-בת של חברת הסיגריות. אם אנחנו אוסדים את הפרסומת הישירה, אבל יש פרסומת עקיפה עם כל האלמנטים שמיועדים לבני נוער, אז מה עשינו?

היו"ר אמנון רובינשטיין:

מותר לי להיות גלוי לב? כשמשרד הבריאות יתחיל לבצע אפס קצהו של מה שקיים בחוק הקיים, אנחנו נדון בהצעה שלכם מחדש לאסור גם את זה. כאשר במשך שנים החוקים שנחקקו בכנסת לא מבוצעים בכלל, אז על מה אנחנו מדברים?

תמר גוד'נסקי:

בפרסומת של השעונים אין שום איזכור של מוצר טבק או של עישון סיגריות. אנחנו לא נוכל לאסור את זה, אחרת ילכו נגד זה בבג"ץ בטענה של פגיעה בחופש העיסוק.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

הוועדה קיבלה החלטה לקראת הקריאה הראשונה. שמענו את הנציגים ששוכנעו שהלכנו לקראתם. אני חוזר ואומר למשרד הבריאות, ניפגש בעוד שישה חודשים ונראה מה אתם מבצעים בכלל מהחוקים הקיימים.

תמר גוז'נסקי:

הצעתי שבין קריאה ראשונה לקריאה שניה ושלישית נדבר גם על הקצאת מקורות ייעודיים לביצוע החוקים בנושא העישון. כי בלי הקצאת מקורות ייעודיים כנראה שהמשרד לא יצליח.

עקיבא הומינר:

אנחנו בהחלט מסכימים על העיקרון שנאמר כאן ואיננו רוצים בשום פנים ואופן שבני נוער יעשנו. אנחנו מוכנים להשתתף בכל דיון בנושא מניעה וכד'.

הבעיה איך שאנו רואים אותה, היא אך ורק ברמת הניסוח במילה "איזכור". הבעיה היא מבחינה משפטית ואין לנו שום בעיה ברמת העיקרון.

תמר גוז'נסקי:

בין קריאה ראשונה לקריאה שניה ושלישית תמצאו ניסוחים טובים יותר ותביאו אלינו.

עקיבא הומינר:

האם לא מספיק לכתוב את המילה "שימוש"?

היו"ר אמנון רובינשטיין:

לא, הפרסומת לא משתשמת בטבק היא רק מאזכרת.

ד"ר אריה עובדיה:

כל חברות הסיגריות בארץ ובעולם רושמות על מציתים, לדוגמה, את שם המותג. האם לפי מה שמוצע כאן זה אסור?

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני לא חושב שזה אומר שזה אסור, ייתכן שנצטרך לאסור את זה בעתיד. בינתיים זה לא אסור.

תמר גוז'נסקי:

אם אתה שואל אם מצית זה מוצר טבק, אני חושבת שנדון בזה בין קריאה שניה לשלישית.

ד"ר אריה עובדיה:

האם על המצית אסור לכתוב את שם הסיגריות?

אתי בנדלר:

בוודאי.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

לכל היותר יהיה מותר לכתוב "דובק", אך לא סיגריות. אנחנו הרי לא מפרשים את החוק. הכוונה היא ברורה, חברה שמייצרת הרבה דברים ושאינו להשתמש במוטג שלה. אני משתמש בכוונה בדוגמה של "דנהיל" משום שמוצרי הטבק אצלה הם שוליים. חברה זו בוודאי שיכולה לפרסם מודעות ל"דנהיל" לכל המוצרים שלה. אבל אם בפרסומת הזו היא תזכיר מוצר טבק, זו תהיה פרסומת עקיפה.

תמר גוז'נסקי:

מנכ"ל דובק העלה שאלה אחרת. אם הם עושים מוצרים שהכוונה הבסיסית של החברה היא לעודד שימוש בטבק והם מחלקים לצורך זה מציתים. זו בהחלט שאלה ואני מבקשת לא לסכם אותה עכשיו, אלא לדון בה בין קריאה שניה לשלישית.

משה דוידס:

אני היבואן של "דנהיל" ויש הבדל בין סיגריות "דנהיל" והמוצרים שנקראים "אלפרד דנהיל". "אלפרד דנהיל" הם מוצרי היוקרה של החברה.

תמר גוז'נסקי:

זה פתרון יפה.

משה דוידס:

יש חברת תשתיות בשם "דנהיל" בבאר שבע שבכלל אין לה קשר לזה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

זה לא שייך לכאן בכלל. אנחנו צמצמנו מאוד את ההגדרה ומשרד הבריאות אפילו תוקף אותנו על כך.

עו"ד חיים צדוק:

אני מבקש להעיר לסעיף 2 (3)(8) שמתייחס לאירועים. בסעיף זה כתוב: "אירוע או פסטיבל, המיועד לילדים או לבני נוער עד גיל 18...", על כך אין חולקים, "... או שילדים או בני נוער עד גיל 18 עשויים להוות חלק ניכר מהמשתתפים או מהקהל הנוכח בו". אני חושב שזה קצת יותר מדי, משום שמבקשים מהחברה שתחזה מראש שבני נוער עשויים להוות חלק ניכר. מה זה חלק ניכר ואיך הוא ידע אם הם עשויים?

אני מציע להכניס בחלק הראשון של הסעיף: אירוע או פסטיבל המיועד בעיקרו לילדים ולבני נוער, ולוותר על החלק השני שאין בו אותה מידה של פרציזיה שצריכה להיות בהוראה שיש לה משמעות פלילית.

תמר גוז'נסקי:

יכול להיות שאנחנו נצטרך לחשוב על איזשהו מנגנון מי באמת יקבע את הענין. אני חושבת שהשאלה היא שאלה ואני מציעה שבין הקריאה הראשונה לשניה אנחנו נקיים דיון בנושא הזה.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

ההערה נכונה. אני מאוד מאוד נזהר ממערכת רישוי כזו בארץ, כי כל הענין של רישוי ודגולציה בארץ לא עובד. אולי כדאי, לפחות בשלב הזה, לחשוב על דבר שיתאים להוראות הקיימות. אנחנו רושמים לפנינו שבין הקריאה הראשונה לשניה נשמע אתכם עוד פעם ונדון בזה. בינתיים אנחנו מאשרים את הסעיף כפי שהוא.

תמר גוז'נסקי:

הכוונה היא אותה כוונה.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

הכוונה הרי ברורה. אנחנו לא אומרים שזה יחול על איזה אירוע מחיקלי שגם ילדים הולכים אליו.

עו"ד חיים צדוק:

או שבדיעבד מתברר שרוב הקהל בו היה ילדים.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

הכוונה היא לדברים שהם אטרקטיביים לבני נוער.

עו"ד חיים צדוק:

בסעיף 3, שהוא חדש ומצוי גם בהצעת החוק של היושב ראש, נאמר: "לא יעשה אדם פרסומת למוצרי טבק או פרסומת לשם מסחרי באמצעות שימוש בשםם או בדמותם של בני אדם או של בעלי חיים, ולרבות דמויות מצויירות או מונפשות". אני יכול לומר מיד שאילו ידעתי, אילו המצב היה שעל ידי חקיקת החוק הזה הציבור בישראל חדל להיות חשוף לפרסומת על ידי דמויות של בני אדם או דמויות של בעלי חיים, לא הייתי מעורר שום שאלה. אבל המציאות היא, ופה אני מדבר בשם "דובק" בלבד, שכמויות עצומות של עיתונים, כתבי עת ופרסומות לתוצרת חוץ בטלויזיה בכבלים, כל זה ימשיך והתוצאה תהיה שהסעיף הזה דה-פקטו יחול על תוצרת כחול-לבן בלבד. כלומר, הוא יפלה לרעה בתחום הפרסומת את התוצרת המקומית וישאיר למרות איך שהוא מנוסח כאן, ניסוח כולל, את הציבור בישראל חשוף בכל האמצעים, בטלויזיה וברדיו וכן הלאה, לפרסומת שמשתמשת בכל הדמויות של בני אדם ושל בעלי חיים. אני חושב שזו נקודה חשובה שהוועדה צריכה לקחת בחשבון. אני אומר מראש, אילו ידעתי שעל ידי חקיקת הסעיף הזה לא תגיע אל הצדכן הישראלי שום פרסומת שיש בה שימוש בדמויות של בני אדם או בעלי חיים, הייתי אומר ניחא.

תמר גוז'נסקי:

אנחנו בעצם חלק ממערך עולמי של מאבק בנושא הזה. בארצות שונות מתמודדים עם הנושא. כמובן שכל אחד יכול לקבל חוק רק לגבי הארץ הנתונה. אנחנו יודעים שבמערב אירופה יש קרב כזה וגם בצפון אמריקה יש קרב כזה. אנחנו מקווים שיבוא יום ובכל הארצות הקרבות האלה ישתלבו ובסופו של דבר זה ישפיע על כולם.

אנחנו מדברים על בני נוער.

עו"ד חיים צדוק:

לא מדובר רק בבני נוער, מדובר על הכל.

תמר גוז'נסקי:

אני מדברת על הכוונה של החוק הזה. בני נוער חשופים יותר ממבוגרים לפרסומת בשפה שהם מדברים בה ולא לפרסומת באנגלית, צרפתית וכו'. לכן, אנחנו רוצים שגם חברה זרה לא תוכל לפרסם בארץ בעברית, לדוגמה, את הגמל של "כאמל". זאת אומרת שברמה הזו של פרסום בכלי התקשורת הישראליים, זה יחול על כולם ולא יחול רק על היצרנים הישראליים. להיפך, ישנן חברות, בהבדל מ"דובק", שהשם המסחרי שלהן כולל בתוכו גמל וכד', לכן זו תהיה הגבלה גדולה מאוד על החברות האלה, שבתוך המותג שלהן, במשך עשרות שנים, היו דמויות או בעלי חיים והן לא תוכלנה יותר לפרסם.

לכן, מהבחינה הזו אני לא חושבת שיש פגיעה דווקא ב"דובק", אלא יש פגיעה בכל החברות, ברמה של צמצום הפרסום.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

באנגליה, אומנם בהסכם עם יצרנים, יש מצב בו בכלל לא יודעים מה מפרסמים. שם רואים מין משי בלתי מוסבר ויודעים שזו פרסומת לסיגריות, בגלל האזהרה שיש למטה. בלי האזהרה הייתי חושב בכלל שמפרסמים בדי משי. נכנסתי שם לחנות מגזינים וראיתי שבכל העיתונים האנגלים אין שום פרסום עם אנשים או בעלי חיים. לעומת זאת, כשהם מייבאים משהו מארץ שמתירה, יש דמויות בני אדם. יש את הפרסום של "מרלבורו" במגזין מיובא ואילו באנגליה הפרסום ל"מרלבורו" הוא בלי כלום.

יש הגבלה בחוק הקיים על פרסום של דמויות למטה מגיל 40. משרד הבריאות טוען שהוא לא יכול לאכוף את החוק ואף הביא לנו מודעות של אנשים שלי נראים צעירים מאוד, אלא שהיצרנים טוענים שהם לקחו כמות כזאת של ויטמינים שלמרות שהם בני 60 הם נראים בני 20.

ירון גזית:

במקרה של "כאמל" יש דיסקרימינציה לסיגריות של "כאמל", שאסור לי להראות את החפיסה כי יש דמות גמל, בזמן שזה לא קיים לגבי סיגריות אחרות. אני מבקש שהוועדה תיתן על כך את דעתה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

זה נועד לאזן, מכיוון ש"דובק" טוענת שהיא מקופחת בהשוואה אליכם ואתם טוענים שאתם מקופחים בהשוואה ל"דובק".

גי'א משיח:

לגבי הקאובוי של "מרלבורו", הרי מדובר בזכות של קנין רוחני של החברה. בהוראת חוק שכזאת זו פגיעה פר אכסלנס בקנין של חברה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

כשיעבור החוק תוכלו לפנות לבג"ץ ולטעון שזה לא עולה בקנה אחד עם כבוד האדם וחרותו.

גי'א משיח:

חברת הכנסת גוז'נסקי, האם את לא חוששת מכך שאת יוצרת צנזורה על פרסום? מחר יבוא חבר הכנסת בניזרי ויאסור פרסום של נשים בתחום אחר, בגלל התקדים הזה שנוצר.

תמר גוז'נסקי:

זה לשם מטרה ראויה.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

אחד הדברים הכי משכנעים את חברי הוועדה הוא כאשר מביאים דרקטיבות של האיחוד האירופי. מעניין מאוד מה שקורה בכנסת, כשמביאים דוגמה את ארצות הברית או יפן, זה לא כל כך משפיע, אבל כשמביאים לדוגמה את האיחוד האירופי, יש לזה כוח שיכנוע גדול מאוד. לפי הדקטיבה מרחיקת הלכת של האיחוד האירופי, אנחנו עדיין לא מגיעים ל- 20% ממנה.

גיא משיח:

יש ערעור של גרמניה לבית הדין של האיחוד האירופי.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

נחכה להחלטת בית הדין לזכויות האדם בשטרסבורג ונראה.

אתי בנדלר:

התקדים קיים. לא מזמן תוקן חוק העונשין והוטלו הגבלות מאוד רציניות על פרסום שירותי זנות.

עו"ד חיים צדוק:

לענין בני הנוער, שהוא מטרת החוק, יש כבר הוראה בחוק הקיים. בסעיף 3 (4) כתוב: לא יעשה אדם פרסומת ... באחד מאלה: עיתונות או כל דבר דפוס אחר המיועדים בעיקר לילדים ולבני נוער עד גיל 18.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

זה נמצא גם בחוק שלי, למרות שהוא לא לבני נוער.

עו"ד חיים צדוק:

ההוראה המוצעת עתה גורפת ונועדה לחול על כולם. אני חושב שאם נגיע ביום מן הימים למצב שהאיסור על השימוש בדמויות אדם ובעלי חיים כמעט אוניברסלי ויהיה מקובל ברחבי העולם, אז לא תהיה ולא יכולה להיות שום התנגדות שזה יהיה גם אצלנו.

בתנאים שלנו היום, בחשיפת ישראל לפרסומת של דמויות בני אדם ובעלי חיים מכל העולם, התוצאה המעשית של האיסור הזה שמנוסח באופן כולל, היא הפליה לרעה של תוצרת ישראל.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

אנשי "כאמל" ו"מרלבורו" אומרים שזה מפלה אותם לרעה.

עקיבא הומינר:

המטרה של שימוש בבעלי חיים ובבני האדם היא ליצור הבחנה בין מותג של "דובק" למותג של "כאמל" ומותג של "מרלבורו" ואחרים. שוק הפרסום של סיגריות הוא שוק מאוד בוגר ועל ידי כך הרבה אנשים מתעלמים מעצם הפרסום עצמו. השימוש בבני אדם ובבעלי חיים בא ליצור הבחנה בין הפרסומים עצמם.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

יהיה לנו דיון על כך פעם נוספת, לאחר הקריאה הראשונה.

עקיבא הומינר:

בסעיף 4 לא. (ב)(2) נאמר: "הוראות פסקה (1) לא יחולו על שימוש בשם מסחרי...". אני מבקש להגביל את זה לבני נוער. אנחנו מסכימים לעיקרון באופן חד משמעי, וברשותכם, אנחנו רוצים להגביל את זה לבני נוער.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

שוחחתי על כך עם חברת הכנסת גוז'נסקי ואני אציע לכם בסוף הישיבה עסקת חבילה בענין הזה. אתם חושבים שהחסות לא צריכה לחול על מופעים שאינם מיועדים לבני נוער. בסוף הדיון אני אציע הצעה ונוכל להגיע להסכמה בענין הזה.

עו"ד חיים צדוק:

אני עובר לסעיף 6, לענין הקובלנה הפלילית. נדרשתי להפנות את תשומת הלב, שכאשר חברת הכנסת גוז'נסקי הביאה את הצעת החוק היא אמרה שלפי בקשת הממשלה היא מוותרת על סעיף 1 שהוא סעיף 7 לחוק ולכן הצעת החוק מועלית ללא סעיף 7. זה היה בגלל התנגדות הממשלה לסעיף הזה. ההתנגדות הזו היא התנגדות עקרונית למסירת סמכות של תביעה פלילית לידי גוף שאיננו גוף ממלכתי. זה לא איזה דבר ספציפי לענין כאן, אלא זאת המדיניות הכללית. חברת הכנסת גוז'נסקי שוכנעה והיא אמרה את הדברים האלה בדבריה.

הי"ר אמנון רובינשטיין:

זה נאמר בדיון. היא חשפה ולא הסתירה זאת מאיתנו. אבל חברים אחרים עמדו על כך שזה ייכנס, מהסיבה הפשוטה: משרד הבריאות קצרה ידו. הענין הזה כבר חוזר עשר שנים ומשרד הבריאות אינו מנסה אפילו לאכוף את האיסורים הקיימים. אם היינו מקבלים איזושהי הבטחה ממשרד הבריאות, שהוא מוכן לשנות את מדיניותו, הייתי מבין. תפטור את חברת הכנסת גוז'נסקי מאחריות. היא הודיעה שיש לה התחייבות.

תמר גוז'נסקי:

אני לא הצבעתי.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אמרנו, כולל אני כיושב ראש הוועדה, שיש לנו בעיה כאן, משום שאנחנו מרגישים שאנחנו מחוקקים על קרח או על חול. זאת משום שמשרד הבריאות לא אוזר עוז להגיש תביעה אפילו סמלית. דרך אגב, אני מכיר את חוסר האונים של משרדי ממשלה, אבל אני לא מכיר דבר דומה לזה, שחוקים שעברו בכנסת, חברי הכנסת מתאחדים נגדם ויש תמיכה של ארגון הבריאות העולמי והאגודה למלחמה בסרטן זועקת, אך משרד הבריאות אומר שהוא לא יכול לבצע את החוק. זו הסיבה שדווקא חברי ועדה אחרים, ולא חברת הכנסת גוז'נסקי, החליטו לכלול את הסעיף הזה.

עו"ד חיים צדוק:

אני לא רוצה להתיימר להעלות כאן דברים פורמליים הנוגעים לפרוצדורה פרלמנטרית. אבל אם מותר לי, נראה לי, שבעצם הסעיף הזה לא נמצא לפני הוועדה. כלומר, מה שהכנסת העבירה לוועדה היא הצעת החוק בלי הסעיף הזה. אני חושב שבנסיבות בהן הדבר הזה הועבר לוועדה, אחרי ההודעה של חברת הכנסת גוז'נסקי, הכנסת בעצם אמרה שהיא לא רוצה את הסעיף הזה. אני יכול לעלות על הדעת מצב היפותטי שחברת הכנסת גוז'נסקי לא היתה מוותרת על הסעיף הזה, אז נציג הממשלה היה אומר שהוא אומנם בעד כל סעיפי החוק, אבל יש להם התנגדות עקרונית לסעיף הזה. במצב כזה הכנסת אולי היתה מעבירה או לא מעבירה את החוק. מה שקרה פה הוא יותר מאשר שהסעיף לא היה והוועדה מוסיפה אותו, אלא בעצם הכנסת גילתה את דעתה שהיא לא רוצה את הסעיף הזה.

אינני חושב שצריך לחשוף את הציבור והנוגעים בדבר לקובלנות פליליות לרשימה של ארגונים או את מי שר הבריאות יכניס שם, בגלל קוצר ידו של משרד הבריאות. צריך לדאוג שבמשרד הבריאות יהיו האמצעים הדרושים זה חלק מהאחריות הממשלתית. נדמה לי שגם מטעמים עניינים וגם מטעמים פורמליים שהעליתי אותם, הסעיף הזה, דינו להימחק.

תמר גוז'נסקי:

יכול להיות שצריך קובלנות אזרחיות.

יפעת רווח:

אנחנו כמובן מתנגדים לזה. אני רוצה לעדכן היכן נמצא עכשיו הנושא של קובלנה. הוועדה לסדר הדין הפלילי בראשות השופט מצא היא שהמליצה על ביטול.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני מאוד מקווה שהכנסת תחשוב על זה פעמיים, משום שאם משרד ממשלתי לא מבצע, אז מה יעשה האזרח?

יפעת רווח:

עומדים להוציא תזכיר בענין הזה. דיברתי עם גב' לבנת משיח שאחראית על הנושא הזה במשטרה והמשטרה מתכוונת להיערך והיא בוחנת עתה את ההיבט התקציבי. בישיבה הקודמת הועלו כל הבעיות של הקובלנה הפרטית ואפילו על ידי ארגון --

אתי בנדלר:

לא. לא היה מי שייצג את עמדת הממשלה בענין הזה.

יפעת רווח:

הניסיון בפועל הראה שיש המון בעיות עם זה שאדם או ארגון מנהלים הליך פרטי כנגד אדם אחר. לכן החליטו להחזיר את זה למדינה שתנהל כמו שצריך הליכים פליליים.

תמר גוז'נסקי:

אז מה נעשה עם הליכים אזרחיים?

יפעת רווח:

שאלו את השאלה הזו את המשטרה, שאם היא לא אוכפת, משרד הבריאות לא אוכף ואף אחד אחר לא אוכף, אז מי יאכף. לכן המשטרה כן מתארגנת וכן מתכוונת לאכף.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

האם למשטרה יש כוח אדם לאכף את זה? בכל המגעים שלי עם מפכ"ל המשטרה, כל דבר כזה שהבאתי בפניו, הוא אמר שאין לו כוח אדם בשביל זה.

יפעת רווח:

ידוע לי שהם כן מתארגנים לכך מבחינה תקציבית וכן מתכוונים לעסוק בזה. כדאי שזה יהיה בפני הוועדה לפני שמקבלים החלטה לעשות דבר שהוכח כבעייתי בתחומים אחרים.

שלמה ברמן:

בזמנו דיברנו עם סגן שר הבריאות שלמה בניזרי, שעיקר הבעיה שלו היתה שבני נוער לא ייחשפו למכונות האוטומטיות למימכר סיגריות. הבאנו לו סטטיסטיקה מארצות הברית על מבחנים שנעשו לגבי הרגלי קניית הסיגריות של בני נוער. הסטטיסטיקה הראתה ש-80% לא נחשפים בכלל למכונות ורק כ-5% מבני הנוער נחשפים להן. בכל מקרה, כדי להניח את דעתו, החלטנו שנגביל את עצמנו בהצבת המכונות בריכוז של בני נוער, כמו בתי ספר, פאבים של בני נוער או מועדונים. נשתדל להציב את המכונות במקומות אחרים שאין להם אליהם גישה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

הכוונה היא למנוע שמכונה אוטומטית תהיה ליד בית ספר.

תמר גוז'נסקי:

אתה מציע שתהיינה תקנות וגם אנחנו חושבים ששר הבריאות צריך להוציא תקנות.

אתי בנדלר:

הנציגים לא ערים לזה שבדיון הקודם הוועדה החליטה לשנות את הנוסח. אתם מתייחסים לנוסח הקודם שאסר לחלוטין הצבת מכונות אוטומטיות. הוועדה לא קיבלה את הנוסח הזה, שינתה וקבעה נוסח אחר שאומר: "לא יציב אדם מכונה אוטומטית למכירת מוצרי טבק במקום שקבע שר הבריאות, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, ושבו מתרכזים בני נוער".

היו"ר אמנון רובינשטיין:

עמדתכם התקבלה. יש כאן הגבלה כפולה. גם השר צריך לאשר, גם הוועדה וגם השר מוגבל על ידי המטרה. כלומר, הוא לא יכול לאסור סתם הצבת מכונה, אלא רק במקומות ריכוז של בני נוער.

שלמה ברמן:

אני רוצה להסב את תשומת לב הוועדה שהיקף המכירות של סיגריות במכונות אוטומטיות מהווה לא יותר מ- 3% מסך כל מכירות הסיגריות.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אם כך, זה גם לא יפגע במסחר.

עו"ד חיים צדוק:

אני מבקש להתייחס לסעיף העונשין. יש פה החמרה מבחינת הקנס, אפשר להתווכח על זה, אך אני לא רוצה להתווכח על זה. אני לא מתווכח על הקנס לתאגיד, אבל יש פה גם מאסר ליחיד. יש לי הרגשה שזה לא מתאים. זה חוטא לחוש הפרופורציה בין העבירות ובין העונש.

יפעת רווח:

משרד המשפטים לא היה בדיון הקודם ולא התייחסנו לענין הזה. אני מסכימה לענין העונש לתאגיד, כי קנס נמוך באמת בלתי סביר לגביהם, כי אם תאגיד ישלם כל כך מעט, ישתלם לו מבחינה כלכלית לעשות את זה. כשמדובר באדם יחיד, אני משווה את זה לעבירות אחרות וצריך איזושהי פרופורציה בין העבירה לעונש. אני אתן דוגמה של עבירות תעבורה. היום מעבר באור אדום, שזה סיכון מיידי לתאונת דרכים, זו עבירת קנס שדינה אלף שקלים, קנס אולי גדול. אבל פה אנחנו מדברים על מאסר לשישה חודשים על דבר שהוא לא עד כדי כך מיידי ולא עד כדי כך ישיר ועוד על אדם יחיד. לכן, אני חושבת שלהטיל על אדם את העונש הקיים היום, היינו 10,000 שקלים, זה עדיין עונש גבוה מאוד ואני לא יודעת אם בתי המשפט ממצים את כל מה שיש להם. אם בתי המשפט ימצו את הדין וכן יתנו את הקנס הגבוה של 10,000 שקלים, אני חושבת שזה מרתיע מספיק.

עקיבא הומינר:

אני רוצה לתת דוגמה שקרתה לנו לא מזמן. מסתובב איזשהו רכב בכבישים שכתובה עליו המילה "מרלבורו". התקשרו אלינו אנשים כדי לשאול מדוע אנחנו צובעים בצורה כזו רכב שהוא מלוכלך וכו'. מסתבר שמישהי מדרום הארץ החליטה לכתוב את המילה "מרלבורו" על האוטו שלה. במקרה כזה יכול להיות שהתלונה תגיע לחברה שלנו ומישהו מאיתנו יואשם, כשלנו אין שום אפשרות למנוע את זה ממנה באופן מיידי.

תמר גוז'נסקי:

בוודאי תוכלו לטעון את זה בבית המשפט והשופט הרחום יבין את זה.

עו"ד אילנה מישר:

בענין העונש ליחיד, לא מדובר על יחיד שבטעות מפרסם סיגריות, אלא ביחיד שהוא מנהל של חברה. זה ענין של נושא אחריות בתאגיד.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני רוצה להציע לחברת הכנסת גוז'נסקי ולנציגים האחרים, עיסקת חבילה. חלק מהטענות שהושמעו על ידי הנציגים הן נכונות ובדרך כלל בכנסת אנחנו רוצים ללכת אינקרמנטלית. אנחנו לא מכריזים מלחמות טוטליות, אלא הולכים בכיוון מסויים. אני רוצה להציע שאנחנו נקבל את ההערות שהושמעו על ידי התעשייה לאותו סעיף פרובלמטי, סעיף 7, של הקובלנה הפרטית וללכת בזה גם לקראת הממשלה. אני רוצה להבהיר שאיסור החסויות הוא רק לגבי אירועים של בני נוער. כמו כן, אני מציע להוריד את עונש המאסר על יחיד ולהוסיף סעיף שהוא בעיניי סעיף מרכזי: הטלת איסור על מכירת סיגריות לבני נוער מתחת לגיל 18, בדומה לענין האלוכה. בזה אני אראה איזון גדול מאוד, גם נבוא לקראת התביעות שהושמעו כאן וגם נטיל איסור כללי על מכירת דבר שהוא מסוכן לבני נוער.

יפעת רווה:

הקנס לגבי יחיד גם הוא הועלה, האם הכוונה להשוותו לזה של תאגיד?

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יהיה עונש אחד לכולם, למעט מאסר.

אתי בנדלר:

אני מבקשת להעיר הערה פרוצדורלית. כיוון שכל השינויים שמדובר עליהם כרגע מעוגנים בהחלטות הוועדה, אני מבקשת שתהיה החלטה פורמלית על רוויזיה, על דיון חוזר בסעיפים מסויימים.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אמרתי כבר בתחילת הישיבה, שאם נקבל הצעות שונות, נכנס את הוועדה לרוויזיה ולהצבעה עוד היום.

עו"ד אילנה מישר:

לגבי איסור המכירה לקטינים, זהו נושא חדש ומאוד קשה. במשך השנים ההצעה הזו עלתה הרבה פעמים ובכל פעם משרד הבריאות התנגד להצעה מסיבות שונות.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

משרד הבריאות מתנגד להצעה?

עו"ד אילנה מישר:

כן.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני לא מאמין.

עו"ד אילנה מישר:

כדי לאכוף את החוק, צריך לשם כך משאבים.

תמר גוד'נסקי:

מה עושים עם האלוכוהול?

עו"ד אילנה מישר:

במקרה של האלוכוהול המשטרה אוכפת. כאן אין לנו תוספת משאבים והנושא צריך להיבדק. בארצות הברית נעשו בדיקות במקומות בהן נעשית תוכנית מסודרת ומעמיקה למניעת מכירה לקטינים ובמקומות שהתירו זאת. הבדיקות הראו שהאיסור לא עזר. אנו לא נוכל לאכוף את החוק ללא תקציבים לכך.

עו"ד גיא משיח:

חכמים מאיתנו אמרו: "מים גנובים ימתקו". אנחנו מסכימים עם הגבלה כזאת ועל פניו אני יכול לומר שלא תהיה בעיה מבחינת "דובק", שבני נוער הם לא השוק שלה. אבל הבעיה היא שאיסור כזה לבני נוער יצור אצלם מיד רצון לעשן כסמל סטטוס ומין סמל מרידה. איסור כזה יכול ליצור קרימינליזציה של השוק.

עו"ד חיים צדוק:

אני מבקש להוסיף לחבילה הנדיבה הזאת, פריט אחד. לגבינו הסעיף, שאני קראתי לו "סעיף הפליה", הוא סעיף חשוב מאוד.

היו"ד אמנון רובינשטיין:

את זה לא נוכל לעשות.

עו"ד חיים צדוק:

אני מבקש למצוא דרך לתבוע בו זיקה לבני נוער ולא להשאיר אותו כסעיף גורף על הפרסומת בכללותה.

היו"ד אמנון רובינשטיין:

אני אתן לך תשובה פורמלית שאנחנו נדון בזה לאחר הקריאה הראשונה, אבל אני לא רואה איך נוכל לסטות מזה. להיפך, אני חושב שהפגיעה כאן במוותגים בינלאומיים גדולה מאוד. הפגיעה ב"מרלבורו" וב"כאמל" היא הפגיעה הכי קשה ואני לא חושב שיש הפליה לתוצרת הארץ.

עקיבא הומינר:

לגבי סעיף 3, האם אפשר במסגרת ההצעה, שהיושב ראש הציג, להוריד את המילים: "להוות חלק ניכר", כי חלק ניכר הוא מושג עמום מבחינה משפטית.

תמר גוד'נסקי:

בין קריאה ראשונה לשנייה תציעו לנו נוסחים ונוכל לדון בזה.

עקיבא הומינר:

במסגרת אותו סעיף שעו"ד צדוק הציג, על איסור שימשו בבני אדם ובחיות, האם הוועדה תהיה מוכנה לשקול הקטנה של השימוש בדמויות? דהיינו, שיהיה אחוז מסויים מגודל מודעה. זאת על מנת ליצור הבחנה בין מותג למותג.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אנחנו נדון בזה לאחר הקריאה הראשונה, אך אני יכול לומר לך שאני רואה קושי גדול. יצרנו כאן איזון, שמצד אחד כלי פרסום בינלאומיים, בעיקר מגזינים, מפרסמים, אך לא בעיתונים שנעדים קוראים בדרך כלל.

עקיבא הומינר:

אני מדבר על יצירת הבחנה בין מותג למותג.

תמר גוד'נסקי:

אני כבר רואה בדימיון שלי עמוד שלם, ריק כולו, ולמטה-למטה, בגודל של שניים על שניים עומד גמל קטן.

עקיבא הומינר:

אני רוצה לומר שאנחנו מסכימים להטלת האיסור על מכירת סיגריות לבני נוער מתחת לגיל 18.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני מבקש שרק נציגי הממשלה יישארו להמשך הדיון.

אני חושב שקיבלנו פשרה טובה מאוד ואף הכנסנו את ענין איסור מכירת סיגריות לבני נוער מתחת לגיל 18. לגבי האמצעים של משרד הבריאות, אמרה חברת הכנסת גוד'נסקי שאנחנו נדאג לזה. או שנדאג לזה באמצעות ועדת הכספים או בדרך אחרת. אנחנו נחכה כמה זמן ונראה מה המצב. אם למשרד הבריאות לא ינתן התקציב כדי לאכוף את החוק הזה, אנו נגיש ביחד הצעת חוק, שחלק מהבלו ייועד לאכיפה. הכוונה שלנו היא שמשרד הבריאות כן יוכל לבצע את זה. עמדתי בראש משרדים ממשלתיים שלא היה להם תקציב לאכיפה ולכן הלכנו על שתיים-שלוש תביעות לדוגמה. זה שינה את כל הנורמה.

עו"ד אילנה מישר:

אנחנו כן הגשנו תביעה נגד "דובק" וזה לא עזר לנו כלום. צריך הרבה יותר מתביעה אחת.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אם החוק יתקבל, אתם לא צריכים להוכיח לא גיל ולא שום דבר אחר. הכל הן עבירות אבסולוטיות.

תמר גוד'נסקי:

אני חושבת שהחברות יזהרו מאוד.

עו"ד אילנה מישר:

לחברות לא איכפת לשלם קנס. גם אם נזכה במשפט והחברות תשלמנה קנס של 300 אלף שקלים --

היו"ר אמנון רובינשטיין:

זה 300 אלף שקלים על כל מודעה.

עו"ד אילנה מישר:

לא איכפת להם, כי הם מוציאים 300 אלף שקלים לפרסום כל מודעה.

תמר גוז'נסקי:

בחוק הבחירות לדוגמה, קבענו שאם מפרסמים מודעה יותר גדולה, אז האחריות היא גם על המפרסם.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

על כך היתה זעקה אדירה ואיני יודע אם בית המשפט העליון יאשר דבר כזה.

אתי בנדלר:

אני מבקשת להבהיר שוב את סעיף העונשין. הקנס יהיה לפי סעיף 61 (א)(4), היינו במקום 96 אלף זה יהיה 150 אלף שקלים ליחיד וכפל קנס לתאגיד.

יפעת רוה:

אני סבורה שלגבי יחיד יש להשאיר את המצב כפי שהוא היום ולהעלות את הקנס לגבי חברה. אני מבינה שהתקבלה ההצעה שלגבי יחיד יבוטל עונש המאסר, אבל ישאר הקנס הגבוה של 150 אלף שקלים ולגבי תאגיד 300 אלף שקלים.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אנחנו מוכרחים להרתיע. חברות לא אוהבות להגיע לבתי משפט, זה לא רק בגלל הקנס, אלא הטירחה, היוקרה והפרסום השלילי שיש בזה.

תמר גוז'נסקי:

אחרי החוק הזה, יהיה שינוי דרמטי במערך הפרסום שלהם, לא יהיה גמל קטן ולא יהיה גמל גדול.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

האיסור על מכירת סיגריות לבני נוער, הוא חשוב ביותר. איסור כזה הצליח למעלה מן המשוער בענין האלכוהול. לא ציפינו שזה יצליח כל כך.

אנו נכנס את ישיבת הוועדה בשעה שלוש לרוויזיה והצבעה.

אני מודה לכל המשתתפים, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13:10